

GORZOWSKIE
WIADOMOŚCI
KOŚCIELNE

ORGAN URZĘDOWY
KURII BISKUPIEJ

Grudzień

1968

Spis treści na m-c grudzień 1968

PRYMAS POLSKI

1. Komunikaty Sekretariatu Prymasa Polski	265

EPISKOPAT POLSKI

1. List Biskupów Polskich w sprawie wprowadzenia do Liturgii Mszy św. mszału łacińsko-polskiego	266
2. Postanowienie Episkopatu Polski wprowadzające do Litanii Loretańskiej wezwania „Mater Ecclesiae”	268
3. List Episkopatu Polski o chrześcijańskim humanizmie	268
4. Program kaznodziejski na rok 1968/69 (dokończenie)	272

DZIAŁ NIEURZĘDOWY

1. Jubileusze kapłańskie w roku 1969	285
2. Notificationes	286
3. Millenium w Diecezji Gorzowskiej	287

108

GORZOWSKIE WIADOMOŚCI KOŚCIELNE

600-9415/12

Organ Urzędowy Kurii Biskupiej

Rok 12

grudzień 1968 r.

Nr 12

PRYMAS POLSKI

KOMUNIKATY SEKRETARIATU PRYMASA POLSKI

Sekretariat Prymasa Polski podaje do wiadomości, że Ojciec święty Paweł VI:

ustanowił J. E. Ks. Biskupa Jana Zarebę, Wikariusza Kapitułnego we Włocławku, Administratorem Apostolskim Diecezji Wrocławskiej i mianował J. E. Ks. Biskupa Jana Mazura, Sufragana Biskupa Lubelskiego, Ordynariuszem Diecezji Siedleckiej czyli Podlaskiej.
Warszawa, dnia 23 października 1968 r.

(—) Ks. Dr Goździewicz
Kierownik Sekretariatu
Prymasa Polski

Sekretariat Prymasa Polski podaje do wiadomości, że Ojciec święty powołał na Stolicę Biskupią w Łodzi — Ks. Prałata Prof. Dr Józefa Rozwadowskiego z Krakowa;

powołał do godności biskupiej Ks. Dr Edwarda Materskiego z Kielc i ustanowił go Biskupem Pomocniczym Ordynariusza Kieleckiego.

Warszawa, dnia 27 października 1968 r.

(—) Ks. Dr Goździewicz
Kierownik Sekretariatu
Prymasa Polski

EPISKOPAT POLSKI

LIST BISKUPÓW POLSKICH

w sprawie wprowadzenia do Liturgii Mszy świętej mszału łacińsko-polskiego

Umiłowani Kapłani!
Droży Bracia i Siostry!

Odnowienie Liturgii świętej, dokonywane zgodnie z uchwałami Soboru Watykańskiego Drugiego, obejmuje między innymi zastępowanie w dość znacznym stopniu używanego dotychczas w Liturgii języka łacińskiego, przez nowoczesne języki.

Podejmując tak ważną decyzję, Kościół katolicki kierował się względami duszpasterskimi. Pragnął w ten sposób, przez użycie ojczystego języka w służbie Bożej, ułatwić wiernym zrozumienie tekstów liturgicznych. Tym samym chciał uczynić udział wiernych w tych obrzędach - tak wewnątrz jak i zewnątrz - bardziej świadomym i czynnym a jednocześnie jak najbardziej owocnym.

W całym Kościele katolickim są wprowadzane w coraz większym zakresie do Liturgii świętej języki nowoczesne. Również i u nas język ojczysty stosowany jest od samego początku w wykonaniu postanowień soborowych, aczkolwiek trzymaliśmy się zalecenia Instrukcji o stopniowym wprowadzaniu Konstytucji o Liturgii świętej.

Nadto, nie mieliśmy dotąd mszału łacińsko-polskiego, który nadawałby się do użycia na ołtarzu i zawierałby nuty do tych tekstów mszalnych, które są zazwyczaj śpiewane.

Mszał taki jest już opracowany — i dzięki życzliwości Stolicy Apostolskiej — wydrukowany za granicą. Obecnie będzie stopniowo przesyłany wszystkim parafiom.

Zapowiadaliśmy już z okazji wprowadzenia języka polskiego do niektórych części Mszy św., że szersze zastosowanie mowy ojczystej w obrzędach mszalnych nastąpi wówczas, gdy otrzymamy mszał łacińsko-polski. Ponieważ ma to nastąpić już w najbliższym czasie, uważamy za wskazane podać następujące postanowienia, które obowiązywać będą Duchowieństwo diecezjalne i zakonne we wszystkich naszych diecezjach, celem stosowania wszędzie jednolitej praktyki.

1. Użycie mszału łacińsko-polskiego do odprawiania Mszy św. pozwala się od pierwszej Niedzieli Adwentu roku bieżącego. Gdyby która parafia nie otrzymała do tego terminu nowego mszału z tekstami łacińskim i polskim, zacznie używać tej księgi liturgicznej z chwilą gdy ją otrzyma, a więc w terminie późniejszym.

2. Od dnia wprowadzenia mszału łacińsko-polskiego wolno jest używać polskiego języka w całej Mszy św., odprawianej z czynnym udziałem wiernych, za wyjątkiem kanonu mszalnego. Kanon ma być zawsze odmawiany w języku łacińskim.

3. Msze św. bez czynnego udziału wiernych, należy zawsze odprawiać w języku łacińskim.

4. Języka polskiego używać można w zakresie wyżej określonym we Mszach św. śpiewanych i czytanych z udziałem wiernych, gdy

kapłan celebrujący Mszę św. śpiewaną, może śpiewać zupełnie poprawnie wszystkie teksty polskie według nut, podanych w mszale, nadto — gdy wierni, a przynajmniej zespół śpiewaków, są dostatecznie wyćwiczni, by mogli dobrze, w sposób odpowiadający godności Najśw. Ofiary, śpiewać w języku polskim te części Mszy św., które według przepisów liturgicznych, mają być śpiewane przez wiernych, biorących udział we Mszy św.

5. Celem zaznajomienia Duchowieństwa z dostosowaniem dotychczasowych melodii mszalnych do tekstów polskich, Diecezjalne Komisje Liturgiczne powinny przeprowadzać wykłady dla kapłanów.

6. Należy również urządzać naukę śpiewów mszalnych z chórami kościelnymi i z zespołami śpiewaków, oraz ze wszystkimi wiernymi, aby umieli śpiewać te części Mszy św., które ma śpiewać Lud Boży.

Nie można jednak poprzestać tylko na poprawnym, czy nawet dobrym śpiewie kapłana i wiernych, ani na dokładnym zachowaniu rubryk mszalnych. Odnowienie Liturgii obejmuje coś więcej. Należy wychowywać wiernych do czynnego udziału w życiu liturgicznym. Liturgia bowiem, jak stwierdza Konstytucja Soborowa „jest szczytem, do którego zmierza działalność Kościoła i jednocześnie jest źródłem, z którego wypływa cała jego moc”.

Gorąco Was zachęcamy, Drodzy Bracia i Siostry, abyście starali się poznać całe piękno Liturgii i z pełnym upodobaniem brali czynny, świadomy udział w obrzędach liturgicznych. Uwidaczniają one prawdę Bożą. W nich również, zwłaszcza we Mszy św., według słów Konstytucji Soborowej, „dokonuje się dzieło naszego Odkupienia”.

Kościół Chrystusowy w tym właśnie celu przeprowadza odnowienie Liturgii św. Pragnie, abyśmy obficie korzystali z jej bogactwa, aby święte obrzędy bardziej uwydatniały prawdy Boże i dobroć Ojcowską, a w szczególności — abyśmy lepiej pojęli Ofiarę Chrystusa, Jego śmierć, Zmartwychwstanie i Odkupienie. W Jezusie dokonało się bowiem nasze Odkupienie, a w obrzędach liturgicznych Mszy św., Ofiara Chrystusowa powtarza się bezustannie.

Niech nas nie niepokoją zachodzące zmiany w Liturgii. Istota ich bowiem polega na takim ujęciu obrzędów i tekstów, aby całość zyskała na jasności, stając się bardziej zrozumiałą i treścią swoją łatwiej oddziałującą na dusze ludzkie. Zresztą, trzeba dodać, że Kościół nie zmienia niczego w Liturgii, co jest z ustanowienia Bożego, stara się jedynie lepiej i bardziej przejrzysto, w sposób prosty i jasny wyrazić w Liturgii to, co jest z ustanowienia kościelnego.

W Liturgii odtworzone jest dzieło Odkupienia człowieka, bo w niej uobecnia się Jezus Chrystus, zawsze przebywający w Kościele, w Najśw. Sakramencie, który jest sprawowany w obrzędach Mszy św. Z Liturgii czerpiemy ducha prawdziwie chrześcijańskiego. Ona jest źródłem naszego życia nadprzyrodzonego. Przynosi nam w świętych obrzędach łaskę, przez którą osiągamy uświęcenie, a tym samym budzi w nas wdzięczność i miłość do Chrystusa, Zbawiciela naszego.

Język sam w sobie jest szatą zewnętrzną Liturgii. Gdy więc obecnie język liturgiczny ulega pewnej zmianie, dzieje się to dla lepszego zrozumienia przez nas w mowie ojczystej bogatej i pięknej treści tekstów liturgicznych. Dotąd nie były one należycie znane przez wielu ludzi, a idzie przecież o to, byśmy — jak pięknie głosi Prefacja Wielkanocna — uroczystej wszyscy sławili Chrystusa, który jako nasza Pascha został

ofiarowany. „On bowiem umierając, zniweczył naszą śmierć i zmartwychwstając — przywrócił nam życie”.

Ufamy, że sprawowanie liturgii św. w mowie ojczystej, pogłębi naszą wspólnotę nadprzyrodzoną w Chrystusie, czego tak gorąco pragnie Sobór Watykański Drugi.

Mając te nadzieje, udzielamy Duchowieństwu i Wiernym błogosławieństwa pasterskiego.

Dan w Opolu, 16 września 1968 r.

Na 111 Konferencji Episkopatu Polski.

Podpisani: Kardynałowie, Arcybiskupi
i Biskupi Polscy.

POSTANOWIENIE EPISKOPATU POLSKI wprowadzające do Litanii Loretańskiej wezwanie „MATER ECCLESIAE”

Episkopat Polski, obradujący na III Konferencji Plenarnej w Warszawie, biorąc pod uwagę

1. Memoriał Episkopatu Polski, złożony Ojcu św. Pawłowi VI w czasie Soboru Watykańskiego II,
2. Pozytywne głosy wielu Ojców soborowych,
3. Deklarację Ojca św. Pawła VI dokonaną na zakończenie III Sesji Soborowej, dnia 21. XI. 1964 r.,
4. Naukę Konstytucji dogmatycznej o Kościele, zawartą w rozdziale, o obecności Maryi w Misterium Chrystusa Kościoła,
5. Tytuł „Mater Ecclesiae” — w Credo Pawła VI,
6. Wywody zawarte w listach Episkopatu Polski do Stolicy św.
7. Przykłady niektórych zgromadzeń zakonnych,
8. Prośby społeczeństwa katolickiego w Polsce,

postanawia na większą chwałę Boga w Trójcy św. Jedyne, dla pełniejszego rozumienia nauki Soboru o Kościele, dla pełniejszego dobra duchowego Ludu Bożego —

wprowadzić do Litanii Loretańskiej w Polsce, wezwanie „Mater Ecclesiae” — „Matko Kościoła” — zaraz po wezwaniu „Mater Salvatoris”.

Poleca się we wszystkich wydawnictwach katolickich w Polsce, wydających Litanię Loretańską drukiem lub na powielaczu — wprowadzić wezwanie „Mater Ecclesiae” do tekstu.

W czasie odmawiania Litanii Loretańskiej, należy odtąd dodawać wezwanie „Mater Ecclesiae”, poczynając od I Niedz. Adwentu br.
Warszawa, dnia 23 października 1968 r.

LIST EPISKOPATU POLSKI 'O CHRZEŚCIJAŃSKIM HUMANIZMIE

Drodzy Bracia i Siostry w Chrystusie.

Dwadzieścia lat temu — 10 grudnia 1948 r. Organizacja Narodów Zjednoczonych uchwaliła Powszechną Deklarację Praw Człowieka jako „wspólny ideał dla wszystkich ludów i wszystkich narodów”. Dla ucz-

czenia tej rocznicy Organizacja Narodów Zjednoczonych proklamowała bieżący rok 1968 — Międzynarodowym Rokiem Praw Człowieka oraz zaleciła, aby państwa członkowskie przyczyniły się do usunięcia wszelkiej dyskryminacji i innych form naruszania godności ludzkiej. Jednym z najważniejszych wydarzeń tego roku jubileuszowego była Międzynarodowa Konferencja Praw Człowieka, która obradowała w stolicy Iranu — Teheranie. Wzięły w niej udział delegacje 84 państw, w tym i delegacja polska. Również Stolica Apostolska wysłała tam swoich przedstawicieli.

Ojciec św. Paweł VI przesłał na ręce przewodniczącego Konferencji specjalne orędzie, w którym m. in. pisze: „Dyskryminacja rasowa, niesprawiedliwość społeczna, nędza ekonomiczna i ucisk ideologiczny wywołują takie oburzenie, że powstaje ogromna pokusa odparcia siłą tego rodzaju zniewagi godności ludzkiej (...) Niechaj wszyscy ludzie dobrej woli zjednoczą się ze sobą w wysiłkach nad tym, by zasady Narodów Zjednoczonych były nie tylko proklamowane, lecz również wprowadzone w życie i nie tylko ogłaszane w konstytucjach poszczególnych państw, lecz także realizowane w życiu codziennym przez władze publiczne, aby wszyscy ludzie mogli wreszcie prowadzić życie godne człowieka” (L'Osservatore Romano 93/1968).

Cieszymy się wszyscy z tych wydarzeń o wielkim znaczeniu międzynarodowym, które rokuja ludzkości lepszą przyszłość.

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka stanowi — jak pisze Jan XXIII w encyklice „Pacem in terris” — pewien krok „naprzód w kierunku ustalenia prawnego i politycznego ustroju wszystkich istniejących na ziemi narodów. Uznaje ona bowiem uroczyste u wszystkich bez wyjątku ludzi godność osoby ludzkiej i potwierdza prawo każdego człowieka do swobodnego poszukiwania prawdy, do postępowania według zasad uczciwości, do wypełniania obowiązków sprawiedliwości...” (nr 144).

Niemniej nie wyczerpuje ona pełnej nauki o godności i podstawowych prawach człowieka jako osoby ludzkiej, a zwłaszcza nie uwzględnia jego nadprzyrodzonego powołania. Dlatego z okazji tej doniosłej rocznicy chcemy przypomnieć niektóre punkty nauki Kościoła o godności człowieka, o sensie jego życia, jego zadaniach, o jego prawach i obowiązkach, zarówno wobec Boga, jak i wobec społeczności ludzkich.

II.

Pismo św. poucza, że Bóg stworzył człowieka na obraz i podobieństwo swoje (Rdz. 1,26). Według nauki chrześcijańskiej człowiek posiada nieśmiertelną duszę, obdarzoną rozumem i wolną wolą. Posiadanie przez człowieka rozumnej i nieśmiertelnej duszy odróżnia go istotnie od zwierząt i sprawia, że jedynie jemu przysługuje miano osoby ludzkiej. I tutaj tkwi najistotniejszy fundament nienaruszalnego prawa do życia oraz rozwoju fizycznego i duchowego każdej istoty ludzkiej, nawet dopiero co poczętej.

Nauka chrześcijańska o człowieku zajmuje się nie tylko duszą, lecz wyjaśnia również znaczenie i wartość ludzkiego ciała. W soborowej Konstytucji duszpasterskiej czytamy, że człowiek powinien „uważać ciało swoje, jako przez Boga stworzone i mające być wskrzeszone w dniu ostatecznym, za dobre i godne szacunku... Sama godność człowieka wymaga, aby wysławiał Boga w swoim cielesie, a nie dozwalał, by ono wysługiwało się złym skłonnościom jego serca” (KDK nr 14).

A na czym — w ujęciu chrześcijańskim — polega ostateczny sens

ludzkiego życia? Ów sens zapewnią nam rozumna, religijna wiara w życie wieczne z Bogiem, który — jako Najwyższe Dobro — może całkowicie zaspokoić najgłębsze pragnienia człowieka.

Istnieją inne systemy światopoglądowe, według których życie ludzkie ogranicza się tylko do ziemskiej egzystencji. W takiej perspektywie mogłaby przyświecać człowiekowi jedynie ta nadzieja, że z owoców jego pracy będą korzystały — w zamian za wyrzeczenia — pokolenia przyszłe. Natomiast każdy człowiek konkretny — żyjący obecnie czy też w przyszłości — musiałby z rezygnacją zgodzić się na to, że z chwilą śmierci skończy się dla niego wszystko. Tego rodzaju wizją może powodować smutne poczucie, że życie pozbawione jest sensu — co niejednokrotnie znajduje swój wyraz we współczesnej literaturze i sztuce. Jest to tzw. humanizm bez Boga, humanizm czysto ziemski, humanizm tragiczny.

III.

Nauka chrześcijańska zabezpiecza człowieka przed **poniżeniem jego godności**. Wykazuje bowiem równość wszystkich wobec Boga, a odrzuca pogląd głoszony przez systemy totalitarne, jakoby między ludźmi istniały zasadnicze różnice z racji przynależności do rozmaitych ras, narodowości. Przestrzegają też przed pokusą stawiania siebie lub innych na miejsce Boga, uważania człowieka za wartość absolutną. Przypominają się tu słowa Chrystusa wypowiedziane w czasie kuszenia na pustyni: „Idź szatanie! Bo jest napisane: Pana, Boga twego, czcić i Jemu samemu służyć będziesz” (Mt. 4,10). Służenie Bogu, który jest Prawdą i Miłością, nie poniża godności człowieka, przeciwnie: podnosi go i uszlachetnia oraz zabezpiecza rozwój i prawdziwą wolność człowieka.

Z całym naciskiem podkreślił to obecny papież Paweł VI w swej encyklice „*Populorum Progressio*”, wydanej w r. 1967: „...pełny humanizm, który należy rozszerzać — pisze Ojciec św. — czyż jest (...) czymś innym, jak troską o wszechstronny rozwój całego człowieka i wszystkich ludzi? Humanizm zaś zawężony obcy wartościom duchowym i Bogu, który jest źródłem i początkiem tych wartości, może mieć tylko pozory czegoś lepszego (...). Prawdziwy humanizm to ten, który zwraca się ku Najwyższemu Bogu (...) Nie jest więc człowiek dla siebie normą ostateczną, ale tym, kim być powinien, staje się dopiero wówczas, gdy przekracza samego siebie, według tak bardzo prawdziwego powiedzenia Błażeja Pascala: „dziwne, jak bardzo człowiek przerasta człowieka” (nr 42). Warunkiem pełnego i harmonijnego rozwoju jest nie tylko systematyczna praca nad sobą, ale i życie Łaski, której głównym źródłem są sakramenty święte.

Humanizm chrześcijański głosi obowiązek uszanowania każdego człowieka, nawet błędzącego. Każdy bowiem człowiek ma obowiązek szukać prawdy i iść za głosem swego sumienia, urobionego uczciwie według stałych zasad moralnych. Sumienie jest dane nam przez Boga. Jest ono „najtajniejszym ośrodkiem i sanktuarium człowieka” (KDK numer 16). W Deklaracji o wolności religijnej czytamy m. in.: Nakazy Bożego prawa człowiek dostrzega i rozpoznaje za pośrednictwem swego sumienia, do którego jest obowiązany wiernie się stosować w całym swym postępowaniu, aby dotrzeć do swego celu — Boga. Nie wolno więc go zmuszać, aby postępował wbrew swemu sumieniu. Ale nie wolno mu też przeszkadzać w postępowaniu zgodnie z własnym sumieniem, zwłaszcza w dziedzinie religijnej” (DWR nr 3). I dalej Sobór podkreśla, że władza cywilna — stojąc na straży porządku publicznego — winna

uczciwie przestrzegać zasady, że człowiekowi „należy przyznać jak najwięcej wolności, a ograniczać ją tylko wtedy i w takim stopniu, jak jest to konieczne” (DWR nr 7).

IV.

Z nauki o godności człowieka jako osoby, wywodzą się jego szczególne **prawa i obowiązki**. Papież Jan XXIII omawia je w znanej encyklice „*Pacem in terris*”. Są to: prawo każdego człowieka do życia i odpowiedniej stopy życiowej; prawo do korzystania z wartości moralnych i kulturalnych, prawo do prywatnego i publicznego kultu religijnego oraz wznoszenia świątyń Bogu, prawo do wolnego wyboru stanu i życia rodzinnego, prawo do odpowiedniej pracy zarobkowej i odpowiednich warunków pracy, prawo do posiadania na własność pewnych dóbr materialnych, prawo do zrzeszania się, prawo do obiektywnej informacji i wolności opinii publicznej, prawo do emigracji i imigracji, prawo do udziału w życiu publicznym i wreszcie — prawo do ochrony swych własnych praw. Człowiek żyje w społeczności ludzkiej i dlatego jest zobowiązany do uznawania i poszanowania tych praw u innych.

Niektóre systemy humanistyczne, nie uznające nadprzyrodzonej rzeczywistości, a nawet wrogie religii oraz ich rzecznicy, uznają za słuszne większość wyliczonych tutaj praw osoby ludzkiej. Nie zawsze jednak uznawanie tych praw idzie w parze ze stosowaniem ich w życiu. Musimy tu powiedzieć jasno: kto depcze te wartości, ten nie ma nic wspólnego z jakimkolwiek humanizmem.

Umilowani w Chrystusie Panu.

Nauka chrześcijańska usilnie popiera współczesne dążenia ludzkości do jednoczenia się i głosi podstawową prawdę religijną, że wszyscy stanowimy jedną, wielką rodzinę. Wszyscy bowiem posiadamy wspólnego Ojca Niebieskiego, do którego zwracamy się w modlitwie, jakiej nauczył nas Chrystus: „Ojcze nasz...”

Dążeniu do jedności sprzyja również prawda religijna o powszechnym odkupieniu wszystkich ludzi przez Chrystusa. Chrystus przyszedł po to, aby „zgromadzić w jedno synów Bożych, którzy byli rozproszeni” — jak czytamy w Ewangelii św. Jana (11,52).

Zjednoczenie ludzi winno być oparte — jak to niejednokrotnie podkreśla w swych przemówieniach obecny Ojciec św. — na zjednoczeniu umysłów i serc. Dla nas, katolików, wspólnym wyrazem tego zjednoczenia są m. in. wspólne spotkania przy Stole Eucharystycznym, gdzie każdy przyjmuje tego samego Chrystusa.

V.

Zwróćmy jeszcze uwagę na stosunek nauki chrześcijańskiej do ludzkiej działalności i do wszelkiego uczciwego wysiłku ludzkiego, które mają na celu poprawę warunków bytowania na ziemi. Ołóż, mówiąc ogólnie, tak pojętą aktywność — jak uczy soborowa Konstytucja duszpasterska — odpowiada Bożym zamiarom. Nauka chrześcijańska nie odwraca człowieka od budowania świata, wręcz przeciwnie: „wszystkie rzeczy, które są na ziemi, należy skierować ku człowiekowi stanowiącemu ich ośrodek i szczyt” (KDK nr 12). Natomiast odrzuca stawianie wytworów ludzkich ponad konkretnego człowieka.

Podkreślmy jeszcze, że autentycznie chrześcijańskie ujęcie aktywności ludzkiej chroni nas przed podwójnym błędem. Pierwszy błąd — to zaniedbywanie obowiązków ziemskich, mylnie usprawiedliwione słowami św. Pawła, iż „nie mamy tutaj trwałego miasta, ale szukamy tego, które ma przyjąć” (Hbr 13,14). Ci, którzy tak rozumują, zapominają, iż przykazanie miłości Boga jest nierozdzielnie związane z przykazaniem miłości bliźniego i kto nie kocha ludzi i nie służy im, ten nie ma prawa uważać się za wyznawcę Chrystusa. Błąd drugi — to pogrążenie się w sprawach ziemskich do tego stopnia, iż życie religijne schodzi na plan dalszy lub w ogóle zanika. Już papież Pius XII przestrzegał przed tzw. „herezją aktywizmu”. Z chrześcijańskiego punktu widzenia chodzi o to, by łączyć w swym życiu aktywność, działanie z głębszą refleksją religijną, modlitwą a nawet kontemplacją.

Drodzy Bracia i Siostry.

Kończąc ten List Pastorski, pragniemy usilnie podkreślić, że realizacja wzoru chrześcijańskiego w życiu osobistym i społecznym zależy od każdego z nas, od naszej dobrej woli, jak również od naszej odwagi w obronie prawdy, wolności i sprawiedliwości. Od każdego z nas Chrystus Pan oczekuje współpracy.

Tę zaszczytną dla nas prawdę wyraził Sobór w Konstytucji dogmatycznej o Kościele, wyjaśniając naukę o powszechnym powołaniu do świętości: „... wszyscy chrześcijanie jakiegokolwiek stanu i zawodu powołani są do pełni życia chrześcijańskiego i do doskonałości miłości; dzięki zaś tej świętości chrześcijan, także w społeczności ziemskiej rozwija się bardziej godny człowieka sposób życia.” (KK nr 40).

Jako zadatek Łaski Bożej dla Waszych prac i uczciwych zamierzeń udzielamy Wam Błogosławieństwa Pastorskiego: w Imię Ojca i Syna i Ducha św. Amen.

Warszawa, dnia 23 października 1968 r.
111 Konferencja Episkopatu Polski.

Podpisali:

Kardynałowie, Metropolici,
Arcybiskupi i Biskupi

CIĄG DALSZY KAZAŃ Z Nr 8 i 9

Uroczystość Wniebowzięcia Najśw. Maryi Panny — 15 sierpnia

KRÓLOWA WSZELKIEGO STWORZENIA

Pouczenie: 1) Szersze rozwinięcie homilii na tle formularza mszalnego zob. „Pascha Nostrum” str. 502—506. Szersze objaśnienie wiernym znaczenia Introitu. Leckji i Ewangelii święta pomoże w pełniejszym rozumieniu Jej roli jako Królowej świata, Matki Kościoła i naszej polskiej Orodniczki...

2) Uwypuklić cechy lokalnego folkloru na tle święta Matki Boskiej „Zielnej” i zastosować do pogłębienia życia religijnego.

Przeżycie: Weźmy udział czynny w uroczystościach kościelnych (odpustowych) urządzanych z okazji tego święta...

Zadanie: Postanówmy coś odpowiedniego uczynić dla uwielbienia naszej Królowej Wniebowziętej, podać jeden, drugi przykład.

Niedziela XII po Zesłaniu Ducha św. — 17 sierpnia

NACHYL SIĘ I ULITUJ NAD BIEDAKAMI!

Pouczenie: 1) Żyjemy w czasach „ostatecznych”. Z tęsknotą oczekiwali na nie przedstawiciele Starego Przymierza. Oto nad nami pochylił się sam zbawiający Bóg, objawił nam swą miłość, która stała się normą naszej miłości ku bliźnim. Ale jesteśmy świadomi, że wciąż znajdujemy się w drodze do celu, że czujemy się słabi i stale potrzebujemy pomocy czy obrony przed zbrojcami życia... Ludzkość zraniona grzechami leży bezradna. Kapłani i lewici jako przedstawiciele Starego Testamentu nie mogli i nie chcieli pomóc środkami, jakimi dysponowali. Zjawił się więc Chrystus i pochylił się nad biedą ludzkości jak ów dobry samarytanin, lecz ją przez Sakramenty św. (których symbolami są oliwa i wino) powierza ją opiece swego Kościoła...

- 2) Dyskusja o największym przykazaniu (cf Ewang.) ukazuje nowy wymiar prawa miłości bliźniego: w Nowym Testamencie bowiem nie wystarczy miłować bliźniego jedynie tak jak siebie samego i ograniczać miłości do najbliższych, ale kochać trzeba tak, jak Bóg umiłował... bez granic, nawet nieprzyjaciół. Por. celem pogłębienia problemu dla konkretnej realizacji „Społ. Krucjaty Miłości” nn. 24—32 passim „Gaudium et spes”.

Przeżycie i zadanie:

Doświadczyć błogiej radości wykonania czynu miłości drugich, zwłaszcza takiego, który nas więcej „kosztował”... Pomóc drugiemu w walce z zakorzenionym nałogiem.

Niedziela XIII po Zesłaniu Ducha św. — 24 sierpnia

Temat dowolny.

Uroczystość Najśw. Maryi Panny Jasnogórskiej — 26 sierpnia

Pouczenie n.t. Znaczenie Jasnej Góry jako duchowej stolicy Polski w dojrzwaniu chrześcijaństwa w II Tysiącleciu (rozwinąć stosowną aplikację treści „Aktu oddania” z 3 maja 1966).

Niedziela XIV po Zesłaniu Ducha św. — 31 sierpnia

WZOROWE ŻYCIE CHRZEŚCIJAŃSKIE

Pouczenie: 1) Życie chrześcijańskie — to długa i trudna pielgrzymka do Ojczyzny niebieskiej. Towarzyszy jej walka i konieczność ciągłego wyboru. Przygniatają nas przeróżne troski: jedne dotyczą ciała, inne duszy.

Pan Jezus (cf. Ewang.) wprowadza do nich pewną hierarchię: „Starajcie się naprzód o Królestwo Boże, a to wszystko będzie wam oddane”. W ten sposób dotyka i leczy jedną z najgroźniejszych chorób duszy naszych czasów, bo my chętniej szukamy najpierw wszystkiego innego, a sprawy duszy i Królestwa Bożego

zostawiamy odłogiem i nie mamy sił do ich wykonania.
Bóg chce nam pomóc, a czyni to przez wskazania Kościoła...

- 2) Objaśnić niektóre problemy w tym przedmiocie w świetle „Gaudium et spes” nn 33—39 passim (o aktywności ludzkiej w świecie).

Przeżycie i zadanie:

Analiza powyższych zagadnień powinna natchnąć wiernych troską o ich pogłębienie i ułożenie w sposób nowoczesny ale i ewangeliczny ascetyki swego życia chrześcijańskiego.

Częsta prośba kierowania ku Służebnicy Pańskiej i Pannie wiernej wspomóż słabe siły...

Niedziela XV po Zesłaniu Ducha św. — 7 września

CHRYSTUS OŻYWIA ŚWIAT WSPÓŁCZESNY PRZEZ DZIAŁALNOŚĆ KOŚCIOŁA

Pouczenie: 1) Wskreszenie młodzieńca z Naim to nie tylko cud raz dokonany przez Chrystusa, ale codzienne, rzeczywiste, choć dla zmysłów niedostrzegalne zdarzenie, to nawracanie wewnętrzne (ze śmierci grzechowej do lepszego życia w łasce), o czym i na zewnątrz pośrednio, bo „z owoców ich poznacie ich”. Zmarły młodzieniec symbolizuje śpiącą w letargu duchowym lub w stanie grzechu pogrążoną ludzkość. Matka płacząca, to Kościół, który pragnie wskrzeszać swe dzieci z tej duchowej śmierci. Chrystus miłosierny jest tym, który przywraca do życia nadprzyrodzonego (w Sakramentach św) skłaniany prośbami Matki Kościoła „Ucieczki grzeszników” bolejącej nad nami, a której doroczną uroczystość (Matki Boskiej Bolesnej) jutro właśnie obchodzimy...

- 2) Ale Chrystus i Matka Kościoła pragną działać wskrzeszająco z letargu grzechów przez nas: naszym słowem prawdy i czynem życia. Czy gotowi jesteśmy do tej współpracy? A kreśli nam jej zręby Sobór w k.p. „Gaudium et spes” nn 40—43 passim.

Przeżycie: „Pod Twoją obronę...” i Bernarda: „Pamiętaj, o najdobrotliwsza Panno Maryjno...” powinno dziś i w całym naszym życiu wtórować wołanie Kościoła — Matki do Pana.

Zadanie: W ramach akcji: „Społ. Krucjaty Miłości” przyczynię się do „wskreszenia” kogoś „umarłego na duszy” lub będącego w szponach nałogu: np. religijne zubożenie, przesadna troska o interesy materialne: nieczystość życia, nienawiść, pijaństwo i awanturnictwo...

Niedziela XVI po Zesłaniu Ducha św. — 14 września (Podwyższenie Krzyża).

A JA, GDY Z ZIEMI ZOSTANĘ PODWYŻSZONY, PRZYCIĄGNĘ WSZYSTKICH DO SIEBIE (J. 12, 32).

Pouczenie: 1) „Była światłość prawdziwa, która oświeca każdego człowieka, przychodzącego na świat” — to Chrystus jako Słowa Ojca Wcielone przyszło na świat, lecz... świat Go nie poznał...” (J. 1,10), co gorsza — ukrzyżował Go.

„Jeszcze przez krótki czas przebywa światłość wśród was. Chodźcie, dopóki światłość macie, aby was ciemności nie ogarnęły...

Dopóki światłość macie, wierźcie światłości, abyście byli synami światłości..." (J. 12,35—36) — dziećmi Bożymi. Jezus — Światłością świata i jego kultury.

- 2) Na tle Ewangelii i lekcji święta sparafrazować cechy „służby Chrystusa dla kultury świata” (pokora, posłuszeństwo, ofiara i wyniszczenie jako wzorca współczesnych twórców kultury ludzkiej).
- 3) Zilustrować to cenniejszymi tekstami (Gaudium et spes nn. 57-58).

Przeżycie i zadanie:

„Co do mnie, nie daj Boże, bym się miał chlubić z czego innego jak tylko z krzyża Pana naszego Jezusa Chrystusa...” (Gal. 6,14). Zastanówię się nad tymi słowami Apostoła narodów i następnie okażę na kilku przykładach moje nieklamane podejście do problemów „krzyża na każdy dzień...”

Niedziela XVII po Zesłaniu Ducha św. — 21 września

CHRYSTUSOWE ZASADY ROZWOJU LUDZKIEJ KULTURY

- Pouczenie:** 1) Kultura prawdziwa ludzka wyrastać musi na podłożu rzetelnej odnowy człowieka od wewnątrz, dzięki realizacji prawa miłości (lekcja) i ciągłej czujności, przy pomocy takich cnót, jak prostota i pokora, cnót najbardziej bodaj potrzebnych we wzajemnym współżyciu i współtworzeniu kultury współczesnej (cf Ewan).
- 2) A zatem — w ramach akcji „Społ. Krucjaty Miłości”, by utoro-
wać drogę prawdziwej kulturze, rozważmy niektóre wskazania Soboru na ten temat, wg „Gaudium et spes” nn. (53—62), najbardziej dziś aktualne.

Przeżycie i zadanie:

Niech kultura naszego życia i obcowania z innymi na codzień świadczy o głębokiej naszej kulturze wewnętrznej. Podać kilka przykładów pozytywnych w tym zakresie stosownie do potrzeb środowiska.

Niedziela XVIII po Zesłaniu Ducha św. — 28 września

CHRYSTUSOWE ZASADY PORZĄDKU W ŚWIECIE

- Pouczenie:** 1) Dominującym tematem tekstów mszalnych dzisiejszej niedzieli jest prośba o pomoc i opiekę Bożą w uporządkowaniu życia. Podstawą zaufania Bogu jest świadomość, iż Bóg wybrał nas i powołał do nadprzyrodzonej przez Chrzt, podczas którego dokonał się wybór między Bogiem a szatanem. W ciągu naszej pielgrzymki do Pana tak łatwo zaciągamy dług przez grzechy, spłacane dzięki pomocy Chrystusa i skarbow łask Sakramentów św.
- 2) Głównym motywem przekonywania o wartościach naszej religii jest jedność wśród uczniów Chrystusa, o którą On tak bardzo zabiegał (J 17), wypływającą z jedności wiary. Chrztu i synowstwa Bożego w Chrystusie, oraz konieczności zachowania prawa miłości Boga nade wszystko i bliźniego wedle miary miłości ku sobie. Na tych dwóch przykazaniach wspiera się wszelki ład i porządek na świecie, a przede wszystkim w życiu społeczno-politycznym ludzkości... Rozwinać szerzej ten problem w oparciu o wska-

zania „Gaudium et spes” (nn 73—78) i inne stosowne dokumenty soborowe.

Przeżycie: Ponieważ niemal wszyscy zajmujemy się mniej lub więcej zagadnieniami społ.-politycznymi, zechcemy choć raz przeczytać uważnie wskazania Kościoła w tym zakresie, by pojąć ich wielką wartość praktyczną.

Zadanie: Spróbujmy choć raz w życiu spojrzeć jakby z boku i obiektywnie na powyższą sprawę w wymiarze nam dostępnym.

Niedziela XIX po Zesłaniu Ducha św. — 5 października

Tydzień Miłosierdzia.

Niedziela XX po Zesłaniu Ducha św. — 12 października

UMOCNIENIE SKARBU WIARY — WOBEC ZOBOJĘTNIAŁYCH RELIGIJNIE

Pouczenie: 1) W przyszłą niedzielę, tzw. misyjną, będziemy się zajmowali zagadnieniami „nawracaniem świata pogańskiego” — ku Chrystusowi. Ale dziś świat chrześcijański traci wiarę.

Następuje odwrót od Boga, Chrystusa i praktyk religijnych. Na przykładzie wierzącego silnie urzędnika królewskiego rozważmy jego mocną wiarę mimo pewnej szorstkości w stosunku Jezusa do niego („Jeśli znaków i cudów nie ujrzycie”) „Uwierzył człowiek słowu, które Jezus powiedział do niego i szedł drogą powrotną...” Tak może wyglądać spotkanie z drogi niewiary...

2) Popatrzymy na metody odnoszenia się do niewierzących współczesnych — wg wskazań Soboru (cf Gaudium et spes nn 19—21).

Przeżycie i zadanie:

Wmyślmy się w scenę dzisiejszej Ewangelii i zastosujmy wskazania lekcji — o zachowaniu się człowieka religijnego, którego przykład pociągać będzie ludzi zobojętniałych w wierze ku Chrystusowi i Kościołowi.

Niedziela XXI po Zesłaniu Ducha św. — 19 października

Niedziela Misyjna.

Niedziela XXII po Zesłaniu Ducha św. — 26 października

JEZUS CHRYSZTUS — KRÓLEM I WODZEM LUDU BOŻEGO

Pouczenie: 1) Święto Chrystusa Króla stanowi poniekąd ideowe centrum i jakby koronę okresu „po 50-nicy”. Chrystus bowiem jest Panem Kościoła i źródłem życia wiecznego, to też pragnie powrotu do jedności ludzkiej rozdartej przez grzech, pragnie pokoju w oparciu o wspólny „Chleb Żywota” — Eucharystię oraz o konieczność przemiany wewnętrznej (metanoia). By zrozumienie tego przybliżyć, Liturgia św. szkicuje wzajemny stosunek do siebie elementów ziemskich i nadprzyrodzonych w tym Królestwie Chrystusowym. Syntezą idei święta jest prefacja, wskazująca, że Chrystus jest Królem z urodzenia, pełnię zaś swej władzy otrzymał przez swą ofiarę na krzyżu, a Jego ostateczne zwycięstwo ukaże się, w całym blasku w powtórny przyjsciu — w Paruzji...

- 2) Wyszukać i krótko objaśnić teksty dokumentów soborowych odnoszące się do „teologii królewskości” Chrystusa Pana (zwłaszcza obie konstytucje o Kościele) posługując się skrótem rzeczowym, zamieszczonym w wyd. Pallotinum, Poznań 1968, str. 637-639.

VII Okres przy końcu roku kościelnego

Uroczystość Wszystkich Świętych — 1 listopada

POWOŁANIE WSZYSTKICH DO ŚWIĘTOŚCI ŻYCIA

Pouczenie: 1) Treść formularza mszalnego święta ukazuje całą „teologię czci świętych w Kościele”. Przede wszystkim są oni „owocami” Misterium Paschalnego Chrystusa, Jego śmierci i zmartwychwstania. Oddając cześć świętym, wielbimy „błogosławionego Boga w świętych swoich” (lekcja). Jednocześnie Kościół w kulcie świętych podkreśla ich współpracę z łaską i odtwarzanie w ich życiu rysów pierwowzoru — Chrystusa i Jego zasad (cf Ewang.) wskazując poszczególnych świętych jako wzory do naśladowania. Wreszcie święci w niebie są naszymi pośrednikami u Pana, a na ich czele jako ich Matka i Opiekunka kroczy sławiona w litanii Ior. Królowa Maryja — która z ludzi najdoskonalej odwzorowała na sobie znamiona swego Syna, bo „je zachowywała i rozważała w sercu swoim” (Łk. 2,19).

- 2) S ę pierwszym rozwinięciem i uzasadnieniem tego tematu jest r. I i VII (nn 49—50) „Lumen gentium”.

Przeżycie: „Mogli ci i te, czemu byś ty nie mógł...” (św. Augustyn).

Zadanie: By być świętym, podejmę walkę z wadą główną, np. pijaństwo, życie rozwiąże, nienawiść, przerosty ambicji itp.

Dzień Zaduszny — 2 listopada

ISTNIENIE I NATURA SĄDU BOŻEGO I JEGO SKUTKI

(czyścić, niebo, piekło).

Pouczenie: 1) Krótka analiza tekstu (Mt. 25,31—46).

- 2) Opracowanie homilii na tle treści formularzy mszalnych z Dnia Zadusznego.

Przeżycie i zadanie:

„Pamiętaj na rzeczy ostateczne...” i módl się do dusz czyścących o dobrą śmierć.

Niedziela XXIII po Zesłaniu Ducha św. — 2 listopada

ŚMIERĆ I POGRZEB (paschalny charakter pogrzebu chrześcijańskiego)

Pouczenie: 1) W liturgii mszalnej tego okresu przeplatają się dwa główne motywy naszej pielgrzymki do Pana: zaufanie oparte na dotychczasowych dobrodziejstwach i prośba o wyzwolenie od zła. W lekcji i Ewangelii podkreślony jest moment sądu ostatecznego, gdy Jezus ukaże się jako Pan życia. Stąd wołanie w modlitwach o pomoc: „Z głębokości wołam do Ciebie, Panie”! Jak ufna w wie-

rze cicha prośba niewiasty chorej i księcia do Jezusa jako źródła cudotwórczej mocy i życia. Śmierć chrześcijańska jest właśnie przejściem do tego pełnego życia.

- 2) Przeanalizować zagadnienia „tajemnicy śmierci” w świetle wskazań k.p. „Gaudium et spes” nn. 18 i 22.

Przeżycia i zadanie: Biorąc udział w pogrzebie, zobaczyć siebie w tej sytuacji i wyciągnąć praktyczny wniosek.

Niedziela XXIV po Zesłaniu Ducha św. — 9 listopada

W PIELGRZYMCE DO PANA

Pouczenie: 1) Zbliżamy się ciągle do końca roku kościelnego i do przeżycia dnia sądu ostatecznego. Dziś Kościół podsuwa nam jeszcze jeden motyw ufnej modlitwy, gdy rozważając przez wszystkie niedziele do końca tego okresu przeżycia dnia ostatecznego, w świetle pokutnego psalmu 129, mamy się przygotować na spotkanie z Panem... Słuchając słów lekcji, pomyślimy, czy nie stawiamy przeszkód Bogu, który chce nas ubogacić na „dzień Chrystusowy”? A rozważając słowa Ewangelii, czy my członkowie Ludu Bożego oddajemy Bogu wszystko, co jest Jego?

- 2) Krótko pogłębić ten problem na tle VII r.k. „Lumen Gentium”.

Zadanie: Uporządkujmy nasze niewłaściwe przywiązania ziemskie do nałogów i grzechów, by nam nie utrudniały drogi do Pana...

Niedziela XXV po Zesłaniu Ducha św. — 16 listopada

Temat dowolny

Niedziela XXVI po Zesłaniu Ducha św. — 23 listopada

NASZ KOŃCOWY ROZRACHUNEK Z BOGIEM

Pouczenie: 1) Ostatnia niedziela cyklu liturgicznego po Zesłaniu Ducha św. jest wyraźnie przepełniona obrazami sądu ostatecznego, powtórnego przyjścia Chrystusa w chłae i mocy. Nie wiemy dnia ani godziny. Wiemy tylko, że tak jak się zamyka cykl roku liturgicznego, zamknie się również cykl naszej drogi do Pana, bo wszystko od Boga wyszło i wszystko do Niego powróci. Choć ta niedziela przypomina nam o sądzie osobistym zaraz po śmierci i ostatecznym rozrachunku z Bogiem na sądzie ostatecznym, nie powinno nas to zasmucać. Mamy bowiem ufać Panu, jeśli jako wzorowi chrześcijanie służyliśmy Mu wiernie w ciągu życia (cf Lekcja), którego przejawy ujmowaliśmy zawsze sub specie aeternitatis...

- 2) Rozrachunek nasz z Bogiem będzie dotyczył w pierwszym rzędzie czynów lub zaniedbań w zakresie miłości wzajemnej. Dlatego popatrzymy jak pojęliśmy praktycznie nasz udział w „Społecznej Krućjacie Miłości”.

Przeżycie i zadanie:

To nasze obecne spotkanie z Jezusem Eucharystycznym przeżyjmy w duchu i atmosferze ufności a zarazem poważnej refleksji na temat naszego własnego przygotowania się na chwilę przedstawione nam w Ewangelii i wyciągnijmy praktyczne wnioski.

IV NAUKI STANOWE DLA RODZICÓW

RODZINA OSTOJĄ WIARY I MORALNOŚCI

Grudzień — DOBÓR TOWARZYSTWA W WYCHOWANIU DO MIŁOŚCI

1. Wpływ towarzystwa
2. Ocenianie i dobieranie towarzystwa dla dzieci przez rodziców i stworzenia odpowiednich warunków do spotkań i rozrywek.
3. Wychowanie do właściwego doboru towarzystwa
  - a) uczenie oceny towarzyszy,
  - b) wychowanie do uniezależnienia się od złego wpływu przez wychowanie do umiejętnego wywierania wpływu.
4. Towarzystwo Jezusa, Maryi i Józefa.

Styczeń — WYCHOWANIE DO MIŁOŚCI

1. Na czym polega?
na tym, żeby miłość do Boga i ludzi stała się motorem działania,
2. Wychowanie do czystości jest częścią całej moralności i nie wolno jej odzielać od moralności ogólnej (ten rozdział jest nieprawdziwy, niesłuszny, niewłaściwy).

Luty — JAK I KIEDY ROZPOCZYNA SIĘ WYCHOWANIE DO MIŁOŚCI

1. Złe owoce niewychowania do miłości u chłopców, dziewcząt, w małżeństwie.
2. Wychowanie a uświadamianie
  - a) Jednorazowe uświadomienie jest najmniej pożyteczne — konieczność **stopniowego** uświadamiania,
  - b) uświadamianie poprzedzone wychowaniem, czyli wzmocnieniem woli.
3. Owoce dobrego wychowania do miłości.

Marzec — ROLA SAKRAMENTU POKUTY W WYCHOWANIU DO MIŁOŚCI

1. Naprawienie zła w duszy dziecka ale nie — naprawianie zaniedbań rodziców (uświadamianie).
2. Pomoc rodziców do dobrego przyjęcia rozgrzeszenia:
  - a) wartość względna namawiania do spowiedzi (modlitwa o dobrą spowiedź),
  - b) Zwrócenie uwagi na wszystkie warunki zwłaszcza na postanowienie poprawy (unikanie okazji) i zadośćuczynienie,
  - c) zachowanie dyskrecji.
3. Po spowiedzi.

Kwiecień — POWSZECHNOŚĆ PRAWA MIŁOŚCI

1. Kręgi miłości.
  - a) do rodziców, dziadków, krewnych,

- b) do własnych dzieci (przed przekazaniem życia) najbardziej ofiarna i czysta (wolna od egoizmu), różna odpowiednio do wieku.
- 2. Miłość do kolegów, trudnych sąsiadów, krzywdzicieli, wrogów.
- 3. Miłość do „biednych grzeszników”: (okazywanie miłości nie równa się pobłażaniu grzechom).

Maj — MIŁOŚCI TRZEBA SIĘ UCZYĆ I PRZYMUSZAJĄC SIĘ DO NIEJ

- 1. Fałszywe mniemanie o spontaniczności miłości.
- 2. Przeszkody w rozwoju miłości u dzieci.
  - a) zły przykład — stosunek rodziców do otoczenia, sąsiadów, szkoły (nienawiść),
  - b) nierówne, niesprawiedliwe traktowanie (zazdrość).
- 3. Wdrażanie do samodzielnego spostrzegania miłości.
- 4. Przełamywanie egoizmu u dzieci i pomoc w ich walce o miłość.

Czerwiec — PRZEWYCIEŻENIE TRUDNOŚCI W WYCHOWANIU DO MIŁOŚCI PO STRONIE RODZICÓW

- 1. Nieznajomość wagi problemu.
- 2. Brak wytrwałości, systematyczności, lenistwo duchowe.
- 3. Prawdziwa miłość do dziecka uzupełnia te braki.

Lipiec — RADOŚĆ ZE ZWYCIĘSTWA

- 1. Niektóre przyczyny alkoholizmu.
- 2. Niektóre środki zabezpieczenia.
  - a) postęp w ocenie wartości alkoholu (przeciwstawienie znieczulicy — opinii zdrowej),
  - b) Zwrócenie uwagi na zdrowe źródła radości, dostarczenie ich młodzieży i wdrażanie, żeby młodzież sama oceniała, szukała i stwarzała źródła prawdziwej radości,
  - c) ze względu na większe niebezpieczeństwo w młodym wieku, popieranie przyrzeczeń antyalkoholowych po I Komuni św. lub z okazji bierzmowania.
- 3. Radość ze zwycięstwa, z posiadania pełnej wolności i wykorzystanie władz (mocy)!

Sierpień — OSZCZĘDNOŚĆ CZYLI DOCENIANIE PIENIĄDZA

- 1. Alkoholizm i nikotynizm przyzwyczajają do lekceważenia zdrowia i pieniędzy. Trzeba mieć pieniądze — więc trzeba je lekko zarobić (kradzież, oszustwo...).
- 2. Wychowanie do wykorzystania pieniędzy i do ich właściwego zdobywania.
- 3. Porównania ewangeliczne (skarb ukryty, perła, procent).

Wrzesień — RODZICE A TRUDNOŚCI W WIERZE

- 1. Rzeczywiste niebezpieczeństwo utraty wiary.

- a) w okresie dziecięcym,
- b) w okresie dojrzewania.
2. Psychologiczne źródła trudności u młodzieży męskiej i żeńskiej.
3. Cnoty potrzebne rodzicom do przezwyciężenia i do wykorzystania trudności.
4. Niepowodzenia.

Październik — WŁAŚCIWY STOSUNEK DO LUDZI O INNYCH POGLĄDACH NA RELIGIE

1. Wychowanie uszanowania dla wolności człowieka.
2. Różne odnoszenie się zależy od bliskości osób (dzieci, współmałżonek, znajomi, wychowawcy).
3. Wychowanie do własnej postawy.

Listopad — WYCHOWANIE DO ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA DRUGIEGO CZŁOWIEKA

1. „Czyż jestem stróżem brata mego”? (Rdz. 4,9) grzechy cudze.
2. Atmosferą w rodzinie.
3. Zadośćuczynienie Bogu za drugiego
  - a) przez nabożeństwo do Najśw. Serca Jezusowego i Niepokalane Serce Maryi.

V NAUKI STANOWE DLA MŁODZIEŻY

MŁODY CZŁOWIEK W SWOIM ŚRODOWISKU

Grudzień — ZAKOTWICZENIE CZŁOWIEKA W SWOJEJ NATURZE, W SPOŁECZNOŚCI LUDZKIEJ I W BOGU

Każdy człowiek ma obowiązek zaspakajać nie tylko potrzeby swojej natury, ale także pamiętać, że jest członkiem społeczności — i nie tłumić w sobie metafizycznych tęsknot.

Styczeń — CZY NAPRAWDĘ WIELU LUDZI NIE WIERZY?

Sądzi się nieraz, że człowiek nowoczesny i wykształcony, to człowiek niewierzący. Tzw. niewierzący — to raczej agnostycy, ludzie niepraktykujący, ludzie z urazami do duchownych czy nawet Boga, ludzie szukający.

Luty — CZY TWOJE PRAKTYKI RELIGIJNE NIE ZASTĄPIŁY CI ŻYCIA Z BOGIEM

Ludzie młodzi nie potrafią się już modlić słowami dni dziecięcych. Nie stać ich lub nie nauczono ich czegoś nowego, głębszego. Podobnie z uczestnictwem we Mszy św., w nabożeństwach itp.

Marzec — LUDZIE SĄ DOBRZY

Ten tytuł jednej z powieści naszego St. Żeromskiego oddaje to, co jest prawdą: człowiek z natury jest istotą dobrą, do tworzenia dobra powołaną. Nienawiść, brak dobra — to nowotwory w organizmie ludzkości.

Kwiecień — NIE WSTYDŹ SIĘ PRYZNAĆ, ŻE CHCIAŁBYŚ BYĆ DOBRY!

Analizując siebie — każdy człowiek, też młody, przyzna, że chce być uczciwy, życzliwy dla innych. Nieraz przeszkadza mu w tym fałszywa opinia, że być dobrym — to osoba mało męska, mało młodzińska. A przecież stać się człowiekiem dobrym dla wszystkich to wymaga męstwa, zapału i pogłębienia.

Maj — NIE WYSTARCZY BYĆ DOBRYM DLA WYBRANYCH: KATOLIK ZNACZY POWSZECHNY!

Uważają niektórzy młodzi, że dobrym się jest tylko dla sympatycznych ludzi. W gronie wybranych czasem brak nawet rodziców! Opinie klanów, które tak głoszą — to opinie ludzi jeszcze bez autorytetu. Bo rzeczą ludzką, tym bardziej chrześcijańską, jest zauważyć w każdym człowieku... Jak w tej piosence O. Duwała: „Każdy człowiek to mój brat”.

Czerwiec — CO ZNACZY BYĆ CZŁOWIEKIEM MORALNYM?

Godność człowieka — i jego wolność wyboru. Kształtowanie dobrego sumienia — i to we wszystkich dziedzinach, a nie tylko w sprawach seksu, jak to się nieraz uważa.

Lipiec — CHŁOPIEC I DZIEWCZYNA

Naturalne inklinacje, które należy wychować — tak jak wszystkie inne instynkty i dążność. Miłować — ale nie używać! Warunkiem takiego miłowania jest czystość. Sprzymierzeńcem — wstydlivość. Por. Kard. Wojtyła, Miłość i odpowiedzialność, W. Półtanowska. Artykuły w Przewodniku, szczególnie wychowanie do miłości — PK z 26. 5. 1968 r.

Sierpień — CHARAKTERU NIE KUPISZ — TRZEBA GO WYPRAWIAĆ

Mieć charakter, być kimś — to opanowanie, abstinencja swojego egoizmu: to szacunek dla wartości intymnych. To: stosunek do filmu, TV, mody...

Wrzesień — PO CO PRAKTYKI?

Wielu wybiera się na prywatkę, dlatego by użyć. Tymczasem jest to bardzo egoistyczne i płytkie załatwienie sprawy. Prywatka jest okazją do młodzieńczej zabawy — a zabawa ma być oznaką radości i rozrywką, nagrodą za pracę. Wobec tego nie tylko tańce na prywatkach — także inne zabawy, które nie pozwalają na partykularne grupy, lecz prowadzą do wytworzenia wspólnoty!

Październik — NIE NADUŻYWAJĄC ALKOHOLU

Czy rzeczywiście każda uroczystość musi być zaprawiona alkoholem? Czy to spowoduje zwiększenie radości? Trzeba się rozprawić z fałszywą modą. Kto nie wyrzeka się całkowicie alkoholu (abstynencja), niech przynajmniej zachowa umiar (trzeźwość).

Listopad — SPOŁECZEŃSTWO POTRZEBUJE ABSTYNENTÓW

Domagają się tego czysto przyrodzone względy: zdrowotność Narodu, efektywność produkcji oraz względy nadprzyrodzone — dziecięctwo Boże, wynagrodzenie Boga.

VI KAZANIA PIERWSZOPIĄTKOWE

ODPOWIEDZMY OFIARNĄ MIŁOŚCIĄ NA ZBAWCZĄ MIŁOŚĆ BOŻEGO SERCA

Grudzień — OBJAWIENIE BOGA

„Spodobało się Bogu w sweń dobroci i mądrości objawić siebie samemu...” (Konst. O. Objawieniu n. 2).

1. Objawienie naturalne.
2. Objawienie Starego Testamentu.
3. Objawienie Chrystusa.

Styczeń — ŚWIADECTWO

„Uczniowie Chrystusa, złączeni ściśle z ludźmi w swym życiu i działalności, mają nadzieję, że będą mogli dawać im prawdziwe świadectwo o Chrystusie”. (Dokr. o działalności misyjnej Kościoła n. 12).

1. Świadectwo Ducha Świętego.
2. Świadectwo prawdy.
3. Świadectwo miłości.

Luty — ŚWIĘTOŚĆ

„Wszyscy w Kościele, niezależnie od tego, czy należą, do Hierarchii czy są przedmiotem jej funkcji pasterskiej, powołani są do świętości...” (Konst. dogm. o Kościele n. 39).

1. Chrystus nauczycielem i wzorem miłości.
2. Wszyscy chrześcijanie wezwani do świętości.
3. Jak zostać świętym.

Marzec — SŁUŻBA

„Powinni więc wierni... przez świeckie również dzieła dopomagać sobie wzajemnie do bardziej świętego życia, tak, aby świat przepony został duchem Chrystusowym...”

1. Chrystus sługa Pański.
2. Jak Ja wam uczyniłem tak i wy czyńcie!
3. Nasza służba: przenikać świat duchem Chrystusa.

Kwiecień — NASZA PASCHA (Rozważanie wielkopiątkowe)

„Tego zaś dzieła Odkupienia ludzi i doskonałego uwielbienia Boga... dokonał Chrystus Pan głównie przez paschalne misterium swojej błogosławionej Męki, Zmartwychwstania i Wniebowstąpienia” (Kost. o Liturgii n. 5).

1. Pascha Chrystusa.
2. Nasza Pascha.
3. Przez Krzyż do zbawienia.

Maj — NIEUSTANNE MACIERZYŃSTWO MARYI

„Macierzyństwo Maryi w ekonomii łaski trwa nieustannie” (Konst. dogm. o Kościele n. 62).

1. Matka Serca Jezusowego.
2. Matka Kościoła.
3. Naśladowanie Maryi najlepszym nabożeństwem.

Czerwiec — POWSZECHNE KAPLAŃSTWO

„Pan Jezus... czyni całe swoje Ciało Mistyczne uczestnikiem namaszczenia Ducha Świętego... W nim bowiem wszyscy wierni stają się świętym i królewskim kapłaństwem” (Dekret o posłudze i życiu kapłańskim” n. 2).

1. Chrystus Arcykapłanem Nowego Testamentu.
2. Kapłaństwo sakramentalne.
3. Kapłaństwo powszechne wiernych.

Lipiec — SOLIDARNOŚĆ MIĘDZYLUDZKA

„Niech katolicy starają się usilnie współpracować ze wszystkimi ludźmi dobrej woli w popieraniu wszystkiego co prawdziwe, sprawiedliwe, święte, godne miłości” (Dekret o apostoł. świeckich n. 14).

1. Bóg Ojcem wszystkich ludzi.
2. Solidarność ludzi współczesnych ratunkiem dla świata.
3. Postępowanie w duchu solidarności na codzień.

Sierpień — POSTĘP OSOBY LUDZKIEJ A SPOŁECZEŃSTWO

„Z natury społecznej człowieka wynika, że istnieje wzajemna zależność między postępowaniem osoby ludzkiej a rozwojem społeczeństwa” (Konst. duszp. o Kościele współczesnym n. 25).

1. Nieustanny postęp nakazem Boga.
2. Wszyscy mamy udział w rozwoju świata.
3. Myśleć kategoriami Królestwa Bożego.

Wrzesień — WSZYSCY MISJONARZAMI!

„Ponieważ cały Kościół jest misyjny i dzieło ewangelizacji jest podstawowym zadaniem ludu Bożego, Święty Sobór wzywa wszystkich do głębokiej odnowy wewnętrznej, aby mając żywą świadomość własnej odpowiedzialności za rozszerzenie Ewangelii, podjęli swoją część w dziele misyjnym wśród narodów” (Dekret o działalności misyjnej Kościoła n. 35).

1. Chrystusowy nakaz ewangelizacji świata.
2. Współczesny świat czeka jeszcze na Chrystusa.
3. Nasz udział w dziele misyjnym.

Październik — KOŚCIÓŁ UBOGICH

„Większa część świata cierpi jeszcze taką nędzę, że sam Chrystus w ubogich niejako pełnym głosem woła o miłość swoich uczniów”.

1. Chrystus w ubogich.

2. Sprawiedliwość i miłość fundamentem.

3. Naśladowujemy miłosierne Serce Jezusa.

Listopad — ZNAKI CZASÓW

„... Kościół zawsze ma obowiązek badać znaki czasów i wyjaśnić je w świetle Ewangelii” (Kont. duszp. o Kościele w świecie współczesnym n. 4).

1. Co to są znaki czasów.

2. Nie bądźmy głusi na wołanie Boga.

3. Pracujmy aż przyjdzie Pan.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY

JUBILEUSZE KAPŁAŃSTWA

w 1969 r.

50—lecie

Ks. Kan. Władysław Dubaniowski — 20. V.

Ks. Prałat Jan Palica — 29. V.

Ks. Prałat Karol Chmielewski — 31. V.

25—lecie

Ks. Prob. Bolesław Ślósarczyk — 2. IV.

Ks. Prob. Zygmunt Kęsy T.S. — 11. VI.

Ks. Michał Biliński OSB — 3. IX.

Ks. Prob. Czesław Łaszyński — 22. X.

Ks. Prob. Kazimierz Zieliński — 30. XII.

KOMUNIKAT O „KSIĘDZE JUBILEUSZOWEJ 50-LECIA KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO.”

Nakładem Wydawnictwa Towarzystwa Naukowego KUL ukaże się w I kwartale 1969 r. „Księga jubileuszowa 50-lecia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”, objętość 35 ark. wyd. — cena 50 zł.—

Księga składa się z 28 rozpraw poprzedzonych wprowadzeniem ks. Stefana Kardynała Wyszyńskiego, ks. bpa Piotra Kałwy i rektora ks. prof. dra Wincentego Granat. Księga ma możliwie najpełniej ukazać historię KUL od momentu narodzin koncepcji Uniwersytetu do czasów współczesnych z uwzględnieniem całokształtu życia uniwersyteckiego, tj. działalności naukowo-dydaktycznej, wydawniczej, życia studenckiego, pracy wszystkich agend Uniwersytetu itd.

Spis treści:

Ks. Stefan Kardynał Wyszyński: Na pięćdziesięciolecie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Ks. bp Piotr Kałwa: Założenie Katolickiego Uniwersytetu w Lublinie. Ks. Wincenty Granat: Od Rektora. Ks. Marian Rechowicz: Uniwersytety katolickie. Andrzej Wojtkowski: Katolicki Uniwersytet Lubelski 1918—1944. Adam Stanowski: Spis wykładowców 1918—1939. Ks. Marian Rechowicz, Ryszard Bender: Władze na-

celne Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego 1944—1968. Ks. Stanisław Łach, Ks. Zygmunt Zieliński: Kronika Wydziału Teologicznego 1944—1968. Ks. Jerzy Grzywacz: Kronika Wydziału Prawa Kanonicznego 1944—1968. Czesław Strzeszewski, Edmund Leszczuk: Wydział Filozofii Chrześcijańskiej 1946—1968. Zdzisław Papierkowski: Kronika Wydziału Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych 1944—1952. Zygmunt Sułowski, Czesław Bloch: Kronika Wydziału Nauk Humanistycznych 1944—1968. Stefan Kunowski: Rozwój nauk pedagogicznych na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Jan Turowski: Studium zagadnień społecznych i gospodarczych wsi. Wit Klonowiecki: Międzywydziałowy Zakład Ustroju i Prawa PRL. Maria Szafarkiewicz: Międzywydziałowy Zakład Historii Kultury w Średniowieczu. Stefan Kunowski: Doksztalcanie pedagogiczne pracowników naukowych. Stanisław Blacha: Studium języków obcych — lektoraty. Wacław Kruszewski: Wychowanie fizyczne. Grażyna Karolewicz, Eugeniusz Wiśniowski: Zarys dziejów Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Ks. Józef Bania: Towarzystwo Przyjaciół Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i Referat Wpływów Społecznych.

Ks. Feliks Gryglewicz, Ks. Władysław Piwowski: Wykłady Uniwersyteckie dla duchowieństwa 1935—1967. Ks. Tomasz Rostworowski, Ks. Hubert Czuma: Duszpasterstwo akademickie 1918—1968. S. Zygmunt Zieliński: Dzieje Konwiktów Księży Studentów. Maria Kunowska — Poręba: Pomoc Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego dla młodzieży akademickiej. Maria Artówna: Domy akademickie. S. Maria Jaskłowska: Kilka słów o „Poczekajce”. S. Maria Malczewska: Dom akademicki przy ul. Chopina 27. S. Maria Knapik: Dom akademicki w Krężnicy Jarej. Jan Kozak: Zagadnienie opieki lekarskiej w okresie 50-lecia. Adam Stanowski, Adam Chruszczewski: Życie akademickie i organizacje studenckie 1944—1968.

Zamówienia na wymienioną pozycję przyjmuje Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego KUL, Lublin, al. Racławickie 14. Klienci z zagranicy zamawiają wydawnictwa: Ars Polona, Centrala Handlu Zagranicznego, Warszawa, Krak. przedmieście 7. Dział Realizacji Zamówień.

KURIA METROPOLITANA

Kraków, dnia 15 Junii 1968 r.

W KRAKOWIE

ul. Franciszkańska 3

L. 2851/68

Notificatio

Curia Metropolitana Cracoviensis praesentibus notificat Josephum Stanislaum Szewczyk, sacerdotem Archidioecesis Cracoviensis, in Jasna—Pochłopień Dioecesis Tarnoviensis die 29 Junii 1914 a. natum, die 2 Aprilis 1939 a. ordinatum, ad normam can. 2331 § CIC. suspensum esse et ad altare aliasque sacras functiones admitti non posse.

(L.S.)

(—) † Carolus card. Wojtyła

Notificatio

Curia Archiepiscopalis in Lubaczów praesentibus notificat Joannem Knap, sacerdotem Archidioecesis in Lubaczów, in Wróblaczyn parociae Niemirów Archidioeceseos Leopoliensis Latinorum die 15 Maii 1935 a. natum, die vero 26 Junii 1960 a. Tarnoviae ordinatum, ad normam can.: 133 § 1, 2331 § 1, 2359 § 3 C.I.C. suspensum a divinis esse ideoque ad altare aliasque sacras functiones admitti non posse.

(L.S.)

(—) † Jan Nowicki

MILLENIUM W DIECEZJI GORZOWSKIEJ

Życzeniem J.E.Ks. Prymasa było, aby na szlaku obchodów Tysiąclecia Chrześcijaństwa w Polsce, obok stolic biskupich czy innych predysponowanych do tego miejscowości, znalazły się także 2 parafie na Pomorzu Zachodnim, Kamień Pomorski i Kołobrzeg. Motywacją były specjalnie raczej historyczne związane z początkami chrześcijaństwa na tych terenach. Obchody te zaplanowane były początkowo łącznie z obchodami diecezjalnymi w Gorzowie Wlkp., 6.XI.1966 r. Ze względu jednak na niemożność zmieszczenia się w czasie w jednym dniu równocześnie w trzech miejscowościach znacznie od siebie oddalonych, przeniesione zostały na inny dogodniejszy czas 1—2.VII.1967 r.

W rocznicę tych uroczystości zamieszczamy niniejsze sprawozdanie.

I. Obchody Millenijne w parafii Kamień Pomorski — 1.VII.1967 r.

O godzinie 18-tej, 1 lipca 1967 r. do szczerlnie wypełnionej ludem Bożym, Katedry i do tłumów czekających przed Katedrą zajechał Jego Eminencja Ks. Kardynał Prymas Polski Stefan Wyszyński w otoczeniu Księży Arcybiskupów i Biskupów oraz duchownych gości.

Przed bramą katedry wita Ks. Prymasa i Ks. Biskupów proboszcz Ks. Roman Kostynowicz.

Przy dźwiękach pieśni „Oto Arcykapłan” Dostojni Goście wchodzą do Katedry.

J.Em. Ks. Kardynał Prymas zajmuje miejsce na tronie, na tle swego herbu z napisem „Soli Deo”. Po drugiej stronie J.Ek. Ks. Biskup Ordynariusz Wilhelm Pluta, który po powitaniach dzieci, młodzieży i rodziców parafii wita w imieniu diecezji gorzowskiej J.Em. Ks. Kardynała Prymasa.

W stallach z XV wieku zasiedli J.E. Ks. Arcybiskup poznański A. Baraniak, Ks. Arcybiskup wrocławski B. Kominek, Ks. Biskup opolski Fr. Jop, Ks. Biskup Koadiutor katowicki H. Bednorz, Ks. Biskup Sufragan gnieźnieński L. Bernacki, Ks. Biskup Sufragan pelpliński B. Czapliński, Ks. Biskup Sufragan wrocławski P. Latusek, Ks. Biskup Sufragan gorzowski J. Stroba, Ks. Biskup Sufragan gorzowski I. Jeż.

Chór katedralny śpiewa „Gaude Mater Polonia”.

Pontyfikalną Mszę św. dziękczynną celebrował J.E.Ks. Arcybiskup B. Kominek. Kazanie wygłasza J.Em. Ks. Kardynał Prymas Stefan Wyszyński, poczem cały Lud Boży śpiewa po polsku wyznanie wiary, oraz modlitwę wiernych w dziękczynnej intencji za chrzest św. z przed tysiąca lat. Wśród pięknego zachodu słońca, w niebo wznosi się ofertoryjna pieśń „Cóż Ci Jezu damy” śpiewana tak przez zebranych w murach katedry jak i tych co wkoło ją oblegali w podcieniach wirydarza, czy prastarych drzew.

Białe komże księży świeciły w prezbiterium i wokół ołtarza, przy którym twarzą do wiernych celebrował Najświętszą Ofiarę J.E. Ks. Arcybiskup B. Kominek.

Purpura kardynalska i fiolety biskupie odbijały się od bieli romańskich ścian poprzecinanych czerwienią ceglanych służek i żebr sklepień.

Mantolety i peleryny Ks. Prałatów, Kanoników, oraz sznury powroźne zakonników i korniety siostr zakonnych mieszały się w tłumie pomorskich diecezjan i kamieńskich parafian.

Z powagą i pobożnością modlili się wszyscy w prastarych murach katedry, która zdolna jest pomieścić 5000 wiernych w ten dzień przygarnęła ich ponad 6000.

Jeszcze krótkie podziękowanie proboszcza katedry za dzisiejszą uroczystość Prześwietnym Gościom i Ludowi Bożemu i ostatnie słowo Rządcy diecezji Ks. Biskupa Ordynariusza, poczem błogosławieństwo Księża Arcybiskupów i Biskupów udzielone wszystkim obecnym na dalsze lata pracy dla dobra Kościoła w nowym Tysiącleciu.

Tak zakończyła się millenijna pontyfikalna Msza święta w Kamieniu Pomorskim.

A dzisiaj na pamiątkę tych chwil i historii minionej, w wirydarzu katedry w oszklonych gablotach można raz jeszcze zobaczyć przebieg uroczystości utrwalony obiektywem fotograficznym.

Wystawiono tam również dokumenty historii Kościoła na ziemiach Pomorza dotyczące dawnych diecezji polskich, takich jak kołobrzeska, wolińska, kamieńska, lubuska oraz obecna gorzowska.

(—) Ks. R. Kostynowicz

II. Obchody Millenijne w parafii Kołobrdzeg — 2.VII.1967 r.

1. **Przyjazd i powitanie.** — Zgodnie z ustalonym programem, punktualnie o godzinie 10,30 przyjechała z Kamienia Pom. kawalkada samochodów, wioząca Dostojnych Gości. Samochody zatrzymały się przed kościołem parafialnym. Wsiadający z samochodu Ks. Prymas i Księża Biskupi entuzjastycznie zostali powitani przez licznie zebranych wiernych. W bramie kościoła nastąpiło liturgiczne powitanie przez o. Proboszcza, chór wykonał „Ecce Sacerdos” i pieśń eucharystyczną podczas krótkiej adoracji Najśw. Sakramentu. Następuje procesjonalne przejście z kościoła do polowego ołtarza celebrę. Po drodze — entuzjastyczne okrzyki i spontaniczne „sto lat” dziękowane uśmiechem zadowolenia i błogosławieństwem Ks. Prymasa. Przybyli na podium Dostojnicy kościelni, zajmują wyznaczone miejsca: Ks. Kard. Prymas na tronie i z drugiej strony Ks. Bp. Ordynariusz, Ks. Arcyb. Baraniak zasiada z asy-

stą z boku ołtarza celebry. Na sediliach, pomiędzy tronami, zasiadają Ich Ekscelencje Księża Biskupi Biernacki z Gniezna, Czaplński z Pelplina, Stroba i Jeż z Gorzowa, Latusek z Wrocławia, Jop i Wycisk z Opola. Zajmują również swe miejsca Księża Prałaci: Padacz z Warszawy, Milik, Sygnatowicz, Ferensowicz, Marszałik z Gorzowa, oraz Księża Kanonicy: Szelażek ze Szczecina, Michalski — oficjał Sądu Duchownego w Gorzowie, Lesiak, Folcik, Terlecki ze Słupska, Lis z Okonka, Zawada ze Szczecinka, Czapran z Gorzowa, Wujda z Miastka, Malich ze Stargradu. Na podium zajmują również wyznaczone miejsca księża dziekanów. Miejsca na dole, wprost ołtarza celebry, zajęli księża i siostry zakonne.

Następuje powitanie Ks. Prymasa i Księża Biskupów przez delegacje stanów parafii. Witają dzieci okolicznościowym wierszem i kwiatami, podobnie młodzież, również delegacja matek i ojców przemówieniem, chlebem i solą oraz kwiatami.

Z kolei Rządca diecezji, Ks. Bp Ordynariusz, przemówieniem uzasadniającym racje kołobrzeskich obchodów millenijnych, wita serdecznie wszystkich: Ks. Prymasa, Ks. Arcyb. Baraniaka, Księża Biskupów, Prałatów, Kanoników, wszystkich Kapłanów i Siostry Zakonne oraz tak licznie zebrany Lud Boży.

„Celem naszych uroczystości — mówi Ks. Biskup jest to, że chcemy się przedstawić jako Kościół na tych Ziemiach, Kościół który jest Sakramentem zjednoczenia pomiędzy ludźmi. Potrójne — czego nie chcemy i czego chcemy tu jako Kościół: — Nie chcemy być tylko uroczystością która przemija, lecz chcemy tu trwać i działać po myśli wskazań jakie płyną od najwyższego magisterium Kościoła, od Jana XXIII, Pawła VI i Soboru Powszechnego. — Nie chcemy władzy ziemskiej i władzy ziemskiej nie zagrażamy, lecz chcemy służyć ludzkości, gdyż zadaniem Kościoła, to służba człowiekowi. — Nie chcemy też być obcymi temu wszystkiemu, co bliskie jest współczesnemu człowiekowi, gdyż Kościół chce najpełniejszego rozwoju człowieka już tu na ziemi, w tym wszystkim co dotyczy także jego szczęścia doczesnego”.

2. **Celebra.** — Po przemówieniu powitalnym Ks. Biskupa Ordynariusza Dostojny Celebrans, Arcybiskup Poznański, Antoni Baraniak, przygotowuje się do złożenia Bogu Ofiary dziękczynnej za łaskę Chrztu św. dziejami chrześcijaństwa tutejszego regionu, a w szczególności z dziejami Skarb Wiary. W międzyczasie zebrani zaznajomieni zostali z działalnością apostołów Pomorza Zachodniego, kołobrzeskiego bpa Reingerna i św. Ottona, bpa z Bambergu. Rozpoczyna się uroczysta Msza św. celebrowana przez Rządcę najstarszej diecezji Polski w asyście Ojców, którzy pracowali kiedyś w parafii kołobrzeskiej: O. Piusa Jakubowskiego, i O. Mgra Benignego Dyczewskiego oraz O. Mansweta Wardyna jako ceremoniarza. Funkcję komentatora pełnił O. Otto Naglewski z Poznania. Dostojny Celebrans i asysta przybrani byli w nowy komplet szat liturgicznych — millenijnych, dar gospodarzy wsi należących do parafii. Msza św. była wotywą o św. Ottonie z Bambergu, apostołe Pomorza Zachodniego. Podczas celebry wierni śpiewali Mszę św. Liturgiczną ks. Lewkowicza.

3. **Kazanie Ks. Prymasa.** — Po Ewangelii kazanie wygłosił Ks. Prymas. M. in. Ks. Kardynał Prymas powiedział:

„Koło brzeg wszedł wcześniej do dziejów Polski przez swoje biskupstwo w tysięcznym roku, powtałe u grobu św. Wojciecha w Gnieźnie w obecności delegata papieża Sylwestra II, imperatora rzymskiego i króla polskiego. Z tych racji, aby podkreślić łączność tych ziem z Polską od początków naszej historii, uważaliśmy za stosowne święcić w Kołobrzegu uroczystości millenijne. Gdy patrzę na stojącą kolegiatę widzę dużą wyrwę pomiędzy prezbiterium a wieżą, podobną do wyrwy jaką spo-

wodował protestantyzm na tych ziemiach. Ale jak tamta wyrwa spowodowana przez protestantyzm zniknęła, tak należy żywić nadzieję, że wyrwa w kolegiacie kołobrzeskiej również zniknie, kolegiata doczeka się swojej odbudowy i rehabilitacji i służyć będzie swemu przeznaczeniu — chwale Bożej. (Długie oklaski). Będzie to jak najbardziej zgodne z polską racją stanu. Kościół położył wielkie zasługi dla Narodu, także i dla tych Ziemi Zachodnich, ustanawiając stałą administrację kościelną, ostatnio przyczyniając się do jej normalizacji. Naród Polski dochował wierności Bogu, krzyżowi, Ewangelii i Kościołowi dzięki także ofiarnej pracy kapłanów i w tej diecezji gorzowskiej, gdzie praca kapłanów jest szczególnie trudna, a którym to kapłanom należą się za to specjalne słowa uznania. Patrzymy ufnie w przyszłość, którą kreślą hasła Wielkiej Nowenny, oddanie się Matce Boskiej w szczególniejszą opiekę, Sobór, encykliki papieskie. Pragniemy, by Ojczyzna nasza zespolona była w miłości ku Bogu i ku wszystkim obywatelom. Ze swej miłości nikogo nie wykluczamy, nawet wrogów. Oby jak najrychlej podjęta była praca o jedność i miłość w Narodzie". Przemówienie trwało pół godziny, gdyż Ks. Prymas czuł się zmęczony i po kazaniu zaniemógł i udał się na plebanię. Przybył jednak pod koniec Mszy św. by uczestniczyć w końcowych uroczystościach.

4. Uroczystości końcowe. — Po skończonej Mszy św. hymnem „Ciebie Boga wysławiamy” podziękowano Bogu Najwyższemu za Chrzest św. i łaski jakie Naród otrzymał od Niego w ciągu swego tysiąclecia bytowania.

Przemówił następnie Rządca franciszkańskiej Prowincji Niepokalanego Poczęcia NMP. N.O. mgr Lutesław Pieprzycki, dziękując J. E. Ks. Prymasowi za przybycie oraz podkreślając wkład Franciszkanów w pracę duszpasterską w diecezji gorzowskiej.

Przemówił jeszcze raz Ks. Bp Ordynariusz dziękując wszystkim za przygotowanie uroczystości i udział w nich, co przez wszystkich z przyjemnością, oklaskami i wdzięcznym „Bóg zapłać”, zostało przyjęte.

Ks. Prymas i Księża Biskupi od ołtarza celebry udzielił wszystkim zebrany arcybiskupowski błogosławieństwa. Hymnem „My chcemy Boga” i „Boże coś Polskę” zakończona została dziękczynna celebra obchodów Tysiąclecia Chrześcijaństwa w parafii Kołobrzeg.

5. Zwiedzenie Wystawy. — Na koniec Ks. Prymas i wszyscy Dostojni Goście udali się do prezbiterium kolegiaty, by obejrzeć urządzoną tam wystawę p.t. „Ziemia Kołobrzaska na szlaku Tysiąclecia”. Przejście do kolegiaty pośród gęstego szpaleru wzdłuż ul. Katedralnej było triumfalnym pochodem Dostojników Kościoła. Okrzykom radości, wiwatom „Niech żyją”, oklaskom, łzom radości, zda się nie było końca. W kolegiacie, po krótkiej adoracji, Ks. Prymas i Księża Biskupi zaznajomili się z historią świątyni, jej zabytków ruchomych wystrajających wnętrze — trzech tryptyków, chrzcielnicy, artystycznego drewnianego żyrandola tzw. Korony Schlieffenów, obrazów, a następnie z uwagą i zainteresowaniem przyglądali się 18 planszom wystawy.

O godzinie 16-tej Dostojni Goście rozjechali się do swoich siedzib biskupich, Ks. Prymas z dodatkowym prezentem — bursztynowym rzygofem.

(—) O. Piotr Tad. Mielczarek

Za pozwoleniem Władzy Duchownej

Wydaje Kuria Biskupia w Gorzowie Wlkp.

Druk: Gorzowska Drukarnia Akcydensowa w Gorzowie Wlkp.

zam. — 2626 - 02. 69 07/19 — 1200